

מסרים לכל...

בעריכת הרב נחום גמליאל

לקח מהפרשה,

'וכבוד ה' מלא את המשכן' (מי' לה')

קיים פער עצום - בכל הנהגות החיים - בין אדם העושה כל מעשיו לשם שמים וכל מחשבתו היא לקיים רצון קונו, לבין אדם ששאיפותיו מחולקות בין כמה גורמים. הוא מבין שעליו לעשות רצון ה', אבל יש לו גם רצונות אחרים... אדם שכל מטרתו בחיים היא לכוון לרצון בוראו ולקיים את שווה עליו, יתרכז תמיד במטרה זו, ולאן שיפנה וילך הוא יגלה עניין רק בדבר ההוא. ינסה לברר פרטים נוספים הקשורים לעניין אצל אנשים אחרים וכו' כפי שאכן רואים שהדבר קורה גם בחפצים גשמיים. כאשר מנהל מפעל מרכז את כל מחשבותיו וענייניו רק סביב המפעל, ואין לו בעולמו מאום לבד מהשגשוג הכלכלי אליו הוא שואף להגיע.

אשרי אותו יהודי שהפריקט שלו בחיים הוא לקיים רצון בוראו בשלמות, ואליו הוא נושא את נפשו.

כזה היה כידוע ר' לוי יצחק בנדר זצ"ל מנהיגם הרוחני של חסידי ברסלב. בתקופות מסוימות כיהן ר' לוי יצחק כראש בית דין, שדן בענייני העגונות המרובות שהיו באותה תקופה של מלחמת העולם. והנה דוגמה להתנהגות של ירא שמים, ששאיפותיו לעשות את רצון ה' בשלמות:

מעשה שהיה בעגונה אחת, שבית הדין התיר לה להינשא, וזאת על פי כמה וכמה עדויות מוסמכות ביותר. דיסקית של בעלה שהיה חייל בצבא הרוסי, שנמצאה על גופה. הסכמה מלאה מצד שלטונות הצבא, שהבעל מצא את מותו באחד הקרבות ועדויות נוספות...

אבל גם לאחר כל הראיות והעדויות הללו שאכן הביאו את בית הדין להתירה להינשא, עדיין לא אמר הרב די, והמשיך במאמצי החיפוש, אולי בעלה עדיין חי והוא יצליח לאתר אותו. אולי ירחם ה' וימצא בדל של מידע אודותיו, והאישה האומללה לא תכשל באיסור אשת איש. בן היה לו לרב בארץ ישראל. התקשר הרב לבנו ובקש ממנו שיעשה אף הוא חיפושים בכל רחבי הארץ, שמא יעלה בידו למצוא את הבעל.

למותר לציין שהסיכויים למצוא אותו חי אחרי כל העדויות הנ"ל שאפו לאפס, אבל כמי שרצונו לעשות את רצון קונו בשלמות, השתדל צדיק זה לעשות כל שביכולתו על מנת לברר את האמת. ומה הייתה התוצאה? בנו של הרב הצליח בחסדי שמים למצוא את הבעל חי וקיים בארץ ישראל. (למרות הדיסקית שנמצאה, ואישורם של שלטונות הצבא, בספרי הפוסקים ישנם דוגמאות נוספות מעין אלו... שהבגדים התחלפו וכו'). שמחתו של הרב לא ידעה גבול, מאידך היה עליו עתה למהר ולהודיע לה על הגילוי כדי שלא תינשא לאיש אחר. כמי שאמון על עשיית רצון בוראו בשלמות, לא התחשב הצדיק בגילו ובמצב בריאותו. נטל את מקלו ואת תרמילו ועשה דרך ארוכה ומייגעת עד למקום מגוריה של האישה, כדי להודיע להם על הבשורה המשמחת. כאשר הגיע לשם התברר לו שהגיע ממש ברגע האחרון! למחרת הייתה האישה לבוא בברית הנישואין עם בעל אחר...

פינת ההלכה

שבת ערב ראש חודש

א: השבת היא 'שבת שקלים' וערב ראש חודש אדר שני. מכיוון שהשבת היא ערב ראש חודש לא אומרים 'צדקתך' במנחה של שבת.

ג: מנהג הבלדי לומר 'צדקתך' במנחה של שבת, למרות שהיא ערב ראש חודש.

ד: מי שאכל לחם בסעודה שלישית אחרי צאת הכוכבים, לספרדים ולתימנים מוסיפים בברכת המזון 'רצה והחליצנו' ולא אומרים 'יעלה ויבוא' מפני שברכת המזון נקבעת לפי תחילת הסעודה. (קפ"ח סעי' י', בא"ח שנה ראשונה פרשת חוקת).

ה: למנהג האשכנזים במקרה כזה אומרים רק 'יעלה ויבוא' ולא אומרים 'רצה והחליצנו' כדי שלא תהיינה שתי הוספות הסותרות זו את זו. (משנה ברורה שם ס"ק לג')

ו: למנהג חב"ד במקרה כזה, אומרים בברכת המזון גם 'רצה והחליצנו' וגם 'יעלה ויבוא', 'רצה' מפני שהתחייב בברכת המזון עוד כשהייתה שבת, ויעלה ויבוא מפני שאכל לחם המחייב ברכת המזון כשכבר נכנס ראש חודש, ומזכיר את היום שעומד בו. (שו"ע הרב)

ז: אם התפלל ערבית באמצע הסעודה, או שאמר "ברוך המבדיל" או שהתחיל לומר 'יעלה ויבוא' לפני 'רצה' לא מזכיר יותר את השבת, ואומר רק 'יעלה ויבוא' לכל הדעות.

ח: יש מקפידים לסיים את סעודה שלישית או לפחות לא לאכול פת אחרי צאת הכוכבים כדי לא להיכנס לספקות אלו.

חכמת חיים: אדם לא תלוי בהצלחה, ההצלחה תלויה באדם. (מהספר שימחלה')

"מאת אדנים למאת הכנר כיכר לאדן..."

מאה אדנים היו במשכן ומאה ברכות חייב אדם מישראל לברך בכל יום. כשם שהאדנים היו יסודות המשכן כך הברכות הם יסודות הקדושה שביהודי בכל יו.ס. 'אדן' לשון אדנות על ידי הברכות מעיד אדם מישראל שה' יתברך הוא אדון לכל הבריא. מאה ברכות הן ממילא מאה אדנים למשכן הפנימי של כל אדם מישראל.

(חידושי הרי"ם)

תשובות לשאלות של קוראים / חלק ו'.

בשבוע שעבר נשאלתי איך להגיב כשילד בן 13 'נתפס' מעשן בבית הספר.
יש מקום למצוא שעת רצון באווירה טובה ובעיתוי טוב, ולפתח עם הילד שיחה בנושא. לא לשאול: 'האם זה נכון'. כי כששואלים נותנים לו פרצה לשקר אפשר לומר לו: 'נאמר לנו שאתה מעשן...' אין צורך לפרט מי אמר ולהביא הוכחות... אלא לשוחח על כך עניינית.
לגלות אמפטיה, להבין את הלחץ החברתי שהילד נמצא, ובכל זאת להסביר על הנזק שנגרם כתוצאה מעישון: הבריאותי, הכספי ועוד...
כדאי לבנות את השיחה על בסיס של אימון: 'אנו סומכים עליך, אנחנו מאמינים שלא תיגע בזה יותר'. חשוב שלא יהיה בשיחה הזו מוסר (איך אתה מעז... איך שיקרת עלינו...) גם בשיחה רגועה עם אימון ואמונה בילד לא תמיד יש תוצאות, אבל לפחות יש יותר סיכוי.
בהצלחה עם הרבה תפילות, שושנה.

סיפור לשבת

המנקר האלמוני

זמן רב שרוחו של רבי דוד בן שמואל הלוי, בעל ה'טורי-זהב', אינה שקטה. רבנותו צולחת בידו ואנשי קהלתו מקבלים את מרותו ללא עוררין. ספרי ה'טורי-זהב' שלו נתקבלו בכל תפוצות ישראל ונעשו נר לרגל כל רב ופוסק. ובכל זאת חש תחושה עמקה של חסר שלמות. נפשו כמיהה להתעלות עוד ועוד במעלות הקדושה, והוא חש צורך לקום ולעשות צעד שישנה את כל שגרת-חיי. זה שנים רבות הוא משתוקק לעשות כרבים מגדולי-ישראל, שעזבו את ביתם ויצאו לערד 'גלות' בעירות ישראל, לטעם את מרורותיה ולכאב את גלות השכינה. החליט ועשה. עזב את החיים הנוחים והכבוד. לבש בגדים בלויים, שם כפר לחם וספרים אחרים בתרמיל של קבוצנים, ויצא בסתר מעירו. הלך רגלי מעיר לעיר, מפקר לקפר. לא לן במקום אחד יותר מלילה. בימי שני וחמישי עשה תענית, ובשאר ימי השבוע אכל רק לחם יבש, פרט לשבת, שאז טעם מזון מבשל לכבוד השבת.

ששה חדשים נדד כך, עד שפוח-גופו אזל. כשהגיע לבסוף לעיר לבוב החליט לנוח בה מספר ימים, עד שיאסף כוח להמשיך בנדודיו. הלכו ימי המנוחה, וכשבקש לחזור לדרך, הרגיש שרוחו אמנם איתנה, אך רגליו כושלות וגופו אינו עומד בתלאות הדרך. החליט להשאר בלבוב ולהמשיך בגלותו בתוך העיר. להתפרנס מנדבות לא רצה, לכן השפיר את עצמו למשרת קצב-מנקר. "זו עבודה קשה, מלכלכת ובזויה שתתאים לצרכי", אמר בלבו. עד מהרה יצא לו שם של מנקר ממהה. הוא ידע, כמובן, את מקום הגידים הנסתרים ביותר, ולא נעלמו ממנו גם גושי החלב הקטנים ביותר. וכדי שלא להיות בטל בעבודתו מדברי-תורה, היה מוצא ענין בכל אבר שפרק מן הבהמה ובכל חלק שנקר. הרבה שאלות שנתקשה בהן בזמן שלמד הלכות שחיטה וטרפות נתחנרו לו, כי אין דומה למוד בספר לראיה בעינים ולמשוש באצבעות.

כך קרה לא-אחת, שגם בעמדו לפני הלקוחות, היה מהרהר פתאום באיזו סוגיה חמוכה, ושוכח לגמרי את דרישת הקונים. הלקוחות תמהו עליו, לעגו לו וגדפוהו, עד שהתעורר כאלו מחלום, ועשה סוף-סוף את שנתבקש. אך שבועות סבל מחבריו המנקרים. הוא, שהיה בקיא בדיני נקור ונדע את שעור ארזים של הגידים גם בבהמה גסה וגם בבהמה דקה – לא היה יכול להחריש נכח עבודתם של חבריו, ופעמים רבות היה מכשיר את אשר הטריפו ומטריף את אשר הכשירו. עקב כך הרבו הללו לריב עמו ובקשו למצא פסול בעבודתו. יום אחד הובאה אל רבי דוד שאלה שנמצאה בפרה שנשחטה, והוא קבע שהיא כשרה. חבריו בדקוה גם הם וטענו שהיא טרפה. התנכחו ביניהם, עד שהחליטו להביא את השאלה לפני רב העיר, רבי מאיר ז"ק, והוא פסק שצדקו המטריפים. אך בעל ה'טורי-זהב' עמד על דעתו, והביא ראיות מן השמים והראשונים להוכחת דבריו.

בלהט הוכחה, כשהמנקר העני עמד בתקף על דעתו, סבר הרב שיט בהתנהגות זו משום עלבון לעצמו, והחליט להעניש את המנקר הסרבו. "שימו אותם בצינוק", הורה לשמשיו. נלקח רבי דוד אל הצינוק שבחצר בית-ההפנסות, כמנהג הקהלה עם כל עברין ופושע. קבל עליו רבי דוד את הדין. עומד היה כל היום והוזה בדברי-תורה. יום אחד עבר שם נער להציץ בו, כמנהג ילדי העיר, ובשיחה שנתגלגלה בינו ובין רבי דוד, ספר לו שאמו שלחה אותו אל הרב לשאל על תרנגולת אם כשרה היא או טרפה, והרב הטריפה. בקש האסיר מהנער להראות לו את התרנגולת, בדקה ואמר לנער: "חזור אל הרב ואמר לו שיעין ב'יורה דעה', הלכות טרפות, סימן פלוני ב'טורי-זהב', סעיף קטן אלמוני, ויבין בעצמו שטעה והטריף עוף כשר".

חזר הנער אל הרב, וספר לו שהעברין הפנות בצינוק בית-ההפנסות אמר לו למסר לרב כך וכך. עין הרב בדבריו ונבהל למצא שאכן נעלמו ממנו דברים מפורשים שכתובים ב'טורי-זהב'. הבין, שהעברין שהעניש הוא תלמיד-חכם גדול, ולבו נפל בקרבו. ומפינו שאיש ישר היה, הודה מיד בטעותו ושלח את השמש לשחרר את רבי דוד. שחרר האסיר, וכדי להראות לרב שאין בלבו טינה עליו, הלך לבקרו. ישבו שניהם וגלגלו שיחות, והרב ראה שהאיש העומד לפניו מלא רוח אלקים וכל דבריו אמת. בקש ממנו סליחה והתנצל על שנהג עמו בפזיזות. כשהלך רבי דוד, אסף הרב את פרנסי העיר, ספר להם את כל הפרשה ואמר: "דעו, שהאיש הזה רם ונשא, וראוי לשבת במקומי על כל הרבנות. זקן אני, עיני כהות, והנה הקרה ה' לפניכם איש מלא רוח ה'. יעלה אפוא ויבוא למקום המוכן לו". ראו ראשי הקהלה שרבים שלם עם דבריו. השאירו אותו על כס רבנותו, ומנו את בעל ה'טורי-זהב' לראש בית-הדין. וכאשר נפטר הרב מאיר ז"ק והלך לעולמו, הושיבו את רבי דוד על כסאו.

(תורתך שעשועי)